

محاسبه شاخص قیمتی برای خدمات و خسارات بیمه‌ای به منظور تعدیل اطلاعات در مقابل اثرات تورم

سعید شهناز مرادی
(دانشجوی دکتری مدیریت دانشگاه تهران)

صنعت بیمه در قالب شناسایی متغیرهای اقتصادی قابل اندازه‌گیری مد نظر بوده و ارتباط هر یک از شاخه با کالاها و خدمات مختلف که شاخص قیمتی مصرف‌کنندگان آن‌ها توسط بانک مرکزی ایران محاسبه می‌شود تعیین گردیده است.

بر اساس مستقیم یا غیر مستقیم بودن از تباطو هر شاخه بیمه به کالاها و خدمات و استفاده از شاخص‌های قیمتی محاسبه شده برای سال‌های مختلف، شاخص قیمتی برای صنعت بیمه محاسبه گردیده و به عنوان مبنای تعدیل آمار و اطلاعات این صنعت در زمینه حق بیمه و خسارات استفاده گردیده‌اند.

مقدمه

با توجه به نقش شاخه خدمات در فعالیت‌های اقتصادی یک کشور و به ویژه نقش آن در امور بازرگانی؛ آرایه آمار و

همواره استفاده از آمار و اطلاعات اقتصادی به منظور انجام مطالعات تطبیقی و مقایسه‌ای طولی با پدیده تورم به عنوان مانعی برای انجام محاسبات مقایسه‌ای روبرو بوده است. صنعت بیمه نیز به عنوان شاخه‌ای از بازرگانی از تاثیرات تورمی مصون نبوده

است. لذا به منظور تعدیل آمار و اطلاعات موجود در صنعت بیمه مشتمل بر حق بیمه‌ها و خسارات در بازه زمانی مدنظر ورود متغیر تورم در مدل‌های مقایسه‌ای اجتناب ناپذیر است. در حیطه اقتصاد کلان برای رفع این مشکل شاخص قیمتی مصرف‌کنندگان برای کالاها و خدمات تعریف گردیده است که برای انجام تعدیلات اثر تورمی در محاسبه قیمت‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد.

در این مقاله مبنای محاسبه حق بیمه در شاخه‌های مختلف

اطلاعات صحیح جهت تصمیم گیری های اساسی با هدف بهبود این بخش از اقتصاد ملی هر کشور ضروری می نماید.

بیمه به عنوان یک از قدیمترین شاخه های خدمات و زیر بخش های اقتصادی هر کشور جایگاهی بس حیاتی در چرخش فعالیت های اقتصادی و سیستم حمایتی این فعالیت ها به عهده دارد. بر همین اساس، آرایه اطلاعات دقیق مربوط به گذشته این صنعت، گام مهمی در برنامه ریزی برای آینده آن محسوب می گردد. اما نادیده گرفتن وجود برخی از پدیده های اقتصادی مانند تورم و حتی تعیین نادرست میزان تاثیر آن در شاخه های مختلف بازرگانی، قطعاً مبنای برنامه ریزی های آتی را با شک و تردید روبرو خواهد ساخت. صنعت بیمه نیز به عنوان یکی از ارکان زیرساختاری بازرگانی و اقتصاد یک کشور از این قاعده مستثنی نخواهد بود؛ لذا تفکیک عوامل موثر و تصحیح روش های محاسبه آثار و تبعات تورمی در این صنعت، از اولین مراحل کمک به رشد و توسعه آن خواهد بود. در این مقاله با آرایه روشی کمی و تبیین مفاهیم ضروری مربوطه، شیوه محاسبه شاخص قیمتی صنعت بیمه و کاربردهای آن در تصحیح آمار و اطلاعات موجود مطرح گردیده است.

الف- انواع شاخص های قیمتی و کاربردهای متداول

شاخص ها برای نشان دادن افزایش قیمت یک کالا/خدمت نسبت به

سال پایه در ارتباط با تاثیر تورم در رشد آن ها بکار می روند. (۱) (تفضلی، ۱۳۷۸)

۱- ساده ترین شکل شاخص

این نوع شاخص شامل یک واحد یا یک متغیر می باشد که در آن P_0 قیمت در سال پایه و P_1 قیمت در سال مورد نظر می باشد.

$$Index = (P_1 / P_0) \times 100$$

۲- شاخص کلی

این نوع از شاخص برای بررسی تغییرات یک متغیر در حالتی که شامل چند مؤلفه است بکار می رود، از جمله این شاخص ها می توان به شاخص خرده فروشی اشاره نمود.

$$Index = (\sum P_{i1} / \sum P_{i0}) \times 100$$

البته اشکال این شاخص عدم توجه آن به وزن هر یک از عوامل قیمت است.

لذا جهت تصحیح این اشکال می توان از شاخص کلی بصورت ذیل که وزن قیمت ها در سال های نیز در آن لحاظ شده استفاده نمود:

جدول (۱)

شاخه بیمه	وزن خسارت	خسارت پرداختی*	وزن حق بیمه	حق بیمه*	شاخه بیمه
آتش سوزی	۰/۰۴۲۱۷۶۹۴۹	۷۳۷۰۰	۰/۱۳۲۱۱۸۸۳	۳۹۶۷۰۰	آتش سوزی
باربری	۰/۰۱۴۳۶۴۱۹۸	۲۵۱۰۰	۰/۰۹۲۲۸۶۶۸۵	۲۷۷۱۰۰	باربری
حوادث	۰/۰۶۶۵۵۶۰۲۶	۱۱۶۳۰۰	۰/۰۸۶۵۲۵۰۱۲	۲۵۹۸۰۰	حوادث
اتومبیل	۰/۰۷۸۷۴۵۵۶۵	۱۳۷۶۰۰	۰/۰۹۳۲۱۹۲۱	۲۷۹۹۰۰	اتومبیل
شخص ثالث	۰/۴۹۶۷۹۵۲۳۹	۸۶۸۱۰۰	۰/۲۹۷۹۴۱۷۸۴	۸۹۴۶۰۰	شخص ثالث
درمانی	۰/۱۷۷۴۰۶۴۳۲	۳۱۰۰۰۰	۰/۱۳۷۶۸۰۶۷۷	۴۱۳۴۰۰	درمانی
کشتی	۰/۰۰۵۴۹۳۸۷۷	۹۶۰۰	۰/۰۰۴۲۹۶۲۷۷	۱۲۹۰۰	کشتی
هواپیما	۰/۰۰۵۲۰۷۷۳۷	۹۱۰۰	۰/۰۰۸۳۲۶۱۱۷	۲۵۰۰۰	هواپیما
مهندسی	۰/۰۰۳۸۳۴۲۶۸	۶۷۰۰	۰/۰۱۶۱۵۲۶۶۸	۴۸۵۰۰	مهندسی
پول	۰/۰۰۱۰۳۰۱۰۲	۱۸۰۰	۰/۰۰۰۹۳۲۵۲۵	۲۸۰۰	پول
عمر	۰/۰۱۱۳۸۸۳۴۸	۱۹۹۰۰	۰/۰۲۸۱۴۲۲۷۷	۸۴۵۰۰	عمر
سایر	۰/۰۹۷۰۰۱۲۵۹	۱۶۹۵۰۰	۰/۱۰۲۳۷۷۹۳۹	۳۰۷۴۰۰	سایر
جمع	۱	۱۷۴۷۴۰۰	۱	۳۰۰۲۶۰۰	جمع

(* ارقام به میلیون ریال می باشد و مبنای محاسبات اطلاعات بیمه سال ۱۳۷۸ می باشند.)

$$\text{Real Value}^r = (\text{Nominal Value}^r / \text{TPI}_t) \times 100$$

ج- نحوه تفکیک عوامل موثر بر حجم حق بیمه های دریافتی هنگامی که صحبت از حق بیمه های دریافتی در یک شاخه بیمه ای میان می آید، اولین نکته در این مورد، نحوه محاسبه این حق بیمه ها خواهد بود. در محاسبه حق بیمه در هر شاخه دو متغیر عمده وجود دارد (نوری، ۱۳۷۷):

● نرخ یا تعرفه

● ارزش مورد بیمه

۱. نرخ یا تعرفه: تعرفه ها معمولاً پس از محاسبه در بخش های فنی صنعت بیمه از طریق مصوبات شورایی تعیین و اعلام می گردد (بیمه ایران، ۷۸).

۲- ارزش بیمه شده: اگر مورد بیمه یک کالا باشد نفع بیمه ای که برای صاحب خود ایجاد می کند از قیمت آن ناشی می شود.

در حالت کلی اگر این دو متغیر مشخص گردند حاصل ضرب آن ها حق بیمه محاسبه خواهد شد:

حق بیمه = نرخ (Rate) × بیمه شده (Sum Insured)

$$P_r = R \times S.I$$

$$P_r = R \times (P_i \times Q_i)$$

$$P_r = R \times \sum p_i \times q_i = R \times P^0 \times \sum Q_i = R^0 \times P^0 \times N \times Q_i$$

$$P_r = R^0 \times P^0 \times N \times Q^0$$

$$\ln(P_r) = \ln(R^0 \times P^0 \times N \times Q^0)$$

$$= \ln R^0 + \ln P^0 + \ln N + \ln Q^0$$

بر اساس رابطه فوق حق بیمه رابطه مستقیمی با شاخص قیمتی کالاهای مورد بیمه دارد. در ادامه با مثال ساده ای این مطلب در یک شاخه بیمه ای نشان داده شده است. به عنوان نمونه شاخه بیمه باربری را در نظر می گیریم؛ در این شاخه کالاهایی که حمل می شوند بیمه خواهند گردید. بنابراین اگر زیر شاخه های این رشته را بدست آوریم و بتوانیم شاخص های قیمت کالاهایی که در این رشته بیمه می شوند را با احتساب وزن آن ها مشخص نماییم، با استفاده از میانگین وزنی، شاخص قیمتی رشته باربری بدست خواهد آمد. اگر با تقسیم شاخه باربری به سه شاخه اصلی ذیل:

● کالاهای صادراتی

● کالاهای وارداتی

● کالاهای مورد حمل در داخل کشور

و با فرض اینکه این کالاها بیمه خواهند شد، شاخص قیمتی هر کدام را از میان شاخص های قیمتی تعیین شده از سوی بانک مرکزی انتخاب نموده و با محاسبه وزن هر یک در بیمه های این رشته، می توان شاخص قیمتی بیمه باربری را محاسبه نمود:

$$\text{Index} = (\sum p_{1t} \times w_i + \sum p_{2t} \times w_i) \times 100$$

به عنوان نمونه با در نظر گرفتن شاخه های مختلف بیمه ای ذیل (کریمی، ۱۳۷۸) اگر سهم هر شاخه در کل صنعت از نظر سهم حق بیمه دریافتی و خسارت پرداختی در سال ۱۳۷۸ را در نظر بگیریم، وزن هر شاخه را می توان نسبت به کل حق بیمه و کل خسارت محاسبه نمود: با محاسبه سهم و وزن هر شاخه در حق بیمه های دریافتی و خسارت پرداختی، وزن مورد نیاز در فرمول محاسبه شاخص بدست خواهد آمد. با داشتن شاخص مربوط به هر شاخه و تعیین سال پایه می توان شاخص کل صنعت را برای هر سال محاسبه نمود.

ب- نحوه ساختن شاخص قیمت برای خدمات بیمه ای

برای ساختن شاخص قیمت خدمات بیمه ای می بایست ابتدا سهم هر یک از رشته های بیمه ای در کل صنعت را محاسبه نموده سپس رابطه هر یک از رشته های بیمه ای با دیگر بخش های اقتصادی را تبیین نمود. با توجه به آمار و اطلاعات موجود صنعت بیمه می توان ارقام مربوط به کل حق بیمه های دریافتی و خسارات پرداختی از سال ۱۳۱۷ تا ۱۳۷۹ را از آیه نمود (نوری، ۱۳۷۷). لازم به ذکر است که از سال ۱۳۱۷ تا سال ۱۳۴۳ تنها آمار در قالب ۴ رشته ذیل موجود است:

۱- آتش سوزی

۲- باربری

۳- اتومبیل

۴- شخص ثالث

لذا با بدست آوردن سهم هر شاخه در کل صنعت، می توان آنرا به عنوان وزن شاخه مربوطه در فرمول محاسبه شاخص قیمتی استفاده نمود. البته عمده مطلب در ارتباط بین هر شاخه بیمه ای با بخش های مختلف اقتصادی است که بطور اخص ارتباط شاخص قیمتی کالاها و خدمات در هر سال با شاخص های بیمه ای در همان سال می باشد. بنابراین اگر ارتباط منطقی بین هر شاخه بیمه ای و شاخص قیمت کالاها و خدمات برقرار گردد، می توان شاخص های قیمتی خدمات بیمه ای را محاسبه نمود:

$$\text{TPI}_t = (\sum \alpha_i \times P_{1t} + \sum \alpha_i) \times 100$$

$$\alpha_i = \text{سهم هر شاخه در صنعت بیمه در سال } t$$

$$P_{1t} = \text{شاخص قیمت هر شاخه}$$

$$\text{TPI}_t = \text{شاخص کل سال } t \text{ برای هر شاخه}$$

قاعده کلی کار این است که بعد از محاسبه هر یک از شاخه ها برای سال های مختلف می توان اثر تورم و تغییرات ناشی از افزایش قیمت ها را با استفاده از شاخص بدست آمده در حق بیمه ها و خسارت ها لحاظ نمود. (تفضلی، ۷۸) و ارزش واقعی حق بیمه یا خسارت پرداختی در هر سال را از تقسیم ارزش اسمی هر مورد بر شاخص قیمتی کل صنعت بیمه در همان سال بدست آورد:

جدول (۲)

شاخص قیمتی	حق بیمه دریافتی	خسارت پرداختی	
a	P_a	L_a	کالاهای صادراتی
b	P_b	L_b	کالاهای وارداتی
c	P_c	L_c	حمل داخلی

$$\text{شاخص قیمتی بیمه با برابری با احتساب سهم در حق بیمه} = \{(P_a \times a) + (P_b \times b) + (P_c \times c)\} \div (P_a + P_b + P_c)$$

$$\text{شاخص قیمتی بیمه با برابری با احتساب سهم در خسارت} = \{(L_a \times a) + (L_b \times b) + (L_c \times c)\} \div (L_a + L_b + L_c)$$

ادبیات تخصصی این شاخه از صنعت بطور خلاصه ذکر گرد (بیمه ایران، ۱۳۷۸).

د-۱- تقسیم بندی انواع بیمه

تنوع شاخه‌های بیمه بیشتر از گستردگی ریسک‌های موجود در صنایع و بخش‌های مختلف اقتصادی تاثیر می‌پذیرد. ماهیت حقوقی بیمه نامه‌ها در کلیه موارد یکسان نیست و گه‌گاه می‌توان تفاوت‌های بین آن‌ها را تشخیص داد. برای تقسیم بندی انواع بیمه‌ها روش‌های مختلف ارائه شده است. طبقه بندی‌های مورد استفاده در زیرمبنای کارکرد بیمه در زمینه‌های مختلف است و در عین حال تبیین وجود تفاوت حقوقی بین آن‌ها نیز هست. بطور کلی بیمه در دو زمینه زیر مورد استفاده قرار می‌گیرد که به آن‌ها بطور مفصل پرداخته خواهد شد:

۱- بیمه‌های اجتماعی

۲- بیمه‌های بازرگانی

د-۱-۱- بیمه‌های اجتماعی (اجباری)

بیمه‌های اجتماعی که بیمه‌های اجباری یا بیمه‌های ناشی از قانون نیز خوانده می‌شود، بیشتر در مورد کارگران و طبقات کم درآمد جامعه کاربرد دارد. یعنی افرادی که نیروی تولیدی محسوب می‌شوند و کمتر در فکر تامین خود هستند. در نتیجه، دولت در جهت حمایت از این قشر، به موجب قانون، ایشان را زیر چتر حمایت بیمه‌های اجتماعی قرار می‌دهد. از ویژگی‌های بیمه‌های اجتماعی این است که اولاً شخص دیگری در پرداخت قسمت اعظم حق بیمه مشارکت دارد و درصد کمتری را بیمه شده می‌پردازد، ثانیاً بر خلاف

ارتباط شاخه‌های مختلف بیمه ای با شاخص قیمت کالاها

از آنجایی که پس از این مرحله امکان تفکیک شاخه‌های مرتبط با قیمت کالاها و ساخت شاخص قیمتی برای آن‌ها وجود دارد نکته اصلی انتخاب شاخه‌های مرتبط با قیمت کالاها و خدمات در میان این ۴ شاخه می‌باشد.

د- عوامل موثر بر محاسبه حق بیمه در هر شاخه

با توجه به ارتباط هر یک از شاخه‌های موجود در صنعت بیمه می‌توان عوامل اصلی محاسبه حق بیمه هر یک را به شرح بطور خلاصه بیان نمود:

- آتش سوزی: قیمت کالای بیمه شده و یا کارخانجات تولید کننده کالاها بسته به نوع فعالیت آن‌ها

- باربری: نوع پوشش درخواستی برای کالاها بسته به نوع A, B, C
- حوادث: نوع فعالیت فردی که بیمه حوادث برای وی تهیه گردد
- اتومبیل: قیمت اتومبیل و مشخصات آن
- شخص ثالث: میزان پوشش درخواستی، سابقه رانندگی فرد راننده

● درمانی: نوع و میزان پوشش درخواستی

● بدنه کشتی: قیمت کشتی و مشخصات فنی

● بدنه هواپیما: قیمت هواپیما و مشخصات فنی

● مهندسی: ارزش کارخانجات و مناطق صنعتی مورد بیمه

● پول: ارزش پول و خطرات جانبی مورد پوشش

● عمر: سرمایه بیمه‌ای مورد بیمه و سن و حرفه فرد و سابقه پزشکی فرد

از آنجاییکه مبنای علمی محاسبه حق بیمه به عنوان مبنای اصلی موضوع این مقاله قلمداد می‌گردد لازم است

بیمه‌های بازرگانی که حق بیمه متناسب با ریسک تعیین می‌شود، در بیمه‌های اجتماعی حق بیمه درصدی از حقوق یا دستمزد بیمه شده است و ارتباطی با ریسک ندارد.

د-۱-۲- بیمه‌های بازرگانی (اختیاری)

به بیمه‌های بازرگانی، بیمه‌های اختیاری هم اطلاق می‌شود و در آن بیمه‌گذار به میل خود و آزادانه به تهیه انواع پوشش‌های بیمه‌ای بازرگانی اقدام می‌کند. در بیمه‌های بازرگانی، بیمه‌گذار و بیمه‌گر در مقابل هم متعهد هستند. بیمه‌گر در مقابل دریافت حق بیمه از بیمه‌گذار تامین بیمه‌ای در اختیار وی قرار می‌دهد.

بیمه‌های بازرگانی، با توجه به نوع و طبیعت خطر به ۲ دسته بزرگ یعنی دریایی یا غیردریایی تقسیم می‌شوند. تقسیم‌بندی کثیری که تقریباً دیگر منسوخ شده، تفکیک بیمه‌اموال و اشخاص است. بازارهایی نیز وجود دارند که بموجب آن‌ها بیمه‌های بازرگانی به دو دسته زندگی و غیر زندگی تقسیم می‌شوند. اصولاً در بازارهای بیمه‌ای با توجه به قوانین و مقررات بیمه‌ای و ساختار بازار از تقسیم‌بندیهای مختلف استفاده می‌کنند.

د-۱-۲-۱- بیمه اموال

در این نوع بیمه، موضوع تعهد بیمه‌گر، شیئی است؛ یعنی آن چه قابل تبدیل به وجه نقد است. بیمه اشیاء، قراردادی برای جبران زیان وارده و پرداخت غرامت است. نتیجه این می‌شود که بیمه‌گذاری که متحمل زیانی شده است نمی‌تواند غرامتی بیشتر از ارزش واقعی آن دریافت کند. یعنی وضعی بهتر و مساعدتر از زمان قبل بروز حادثه داشته باشد. از مهم‌ترین ویژگی انواع بیمه‌های اشیاء خسارتی بودن آن‌ها است و حداکثر تعهد بیمه‌گر، تا سقف مبلغ بیمه شده، خسارت وارده به بیمه‌گذار است. بعبارت دیگر بر اثر تحقق خطر بیمه شده، وضعیت مالی بیمه‌گذار، نامتعادل می‌شود که بیمه‌گر این وضعیت نامتعادل را بر طرف می‌کند. بیمه اشیاء، متنوع‌ترین شاخه بیمه‌های بازرگانی است. از طبقه‌بندی این نوع بیمه‌های توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- بیمه آتش سوزی، انفجار، صاعقه...
- بیمه محصولات کشاورزی
- بیمه هواپیما
- بیمه کشتی
- بیمه حمل و نقل کالا زمینی، دریایی، هوایی
- بیمه کامپیوتر
- بیمه سفینه‌های فضایی
- بیمه مهندسی
- بیمه اتومبیل (بدنه-شخص ثالث)

د-۱-۲-۲- بیمه مسئولیت

بیمه مسئولیت، بیمه‌ای است که مسئولیت مدنی بیمه‌گذار را در قبال اشخاص ثالث بیمه می‌کند این بیمه متکی به این اصل حقوقی است که، هر کس مسئول زیان و خسارتی است که به جان و مال اشخاص دیگر وارد

می‌آورد.

د-۱-۲-۳- بیمه زیان پولی

در بیمه زیان پولی، موضوع بیمه میزان مبلغی پول است که بیمه‌گر به دلیل عدم ایفای تعهد بیمه‌گذار می‌پردازد. انواع بیمه‌های زیان پولی عبارتند از:

- ۱- بیمه اعتبار
- ۲- بیمه تضمین
- ۳- بیمه عدم نفع
- ۴- بیمه صداقت و امانت

د-۱-۲-۴- بیمه اشخاص

در بیمه اشخاص موضوع تعهد بیمه‌گر، فوت، حیات یا سلامت بیمه شده است. در این بیمه، بیمه‌گر نمی‌تواند غرامت وارده به بیمه‌شده را بر آورد کند و تعیین سرمایه بیمه بر عهده بیمه‌گذار است.

ه- تورم و بیمه

در اوضاع کنونی اقتصادی جهان، اثر تورم بحدی است که همه عوامل اقتصادی را متاثر می‌سازد و هرگونه بررسی در مسایل اقتصادی بدون در نظر گرفتن آثار تورم ناقص است. تورم اثر عمده‌ای در معاملات بیمه‌ای می‌گذارد که به تفکیک عبارتند از:

ه-۱- اثر تورم در خسارت

با افزایش قیمت‌ها، تعهدات بیمه‌گر سنگین‌تر می‌شود. به ویژه در مواردی که رسیدگی و تصفیه یک پرونده خسارت نیازمند زمان طولانی است. گذشت زمان موجب بالا رفتن رقم خسارت می‌شود و این به زیان بیمه‌گر است بدین سبب در چنین حالتی بیمه‌گران علاقمند هستند که رقم خسارت را هرچه زودتر معین سازند. البته پس از تعیین این رقم، تاخیر در پرداخت آن، زیانی به بیمه‌گر نمی‌رساند، بلکه در صورت تاخیر در پرداخت خسارت می‌توانند وجه آن را سرمایه‌گذاری کنند و از درآمد و همچنین از افزایش قیمت ناشی از تورم بهره‌مند شوند. تاثیر تورم در خسارت مسایل زیر را بوجود می‌آورد:

● الف- اثر فرانشیز

در بسیاری از انواع بیمه از جمله بیمه اتومبیل، رقمی به عنوان فرانشیز معین می‌شود، با این توضیح که خسارت تا رقم فرانشیز توسط خود بیمه‌گذار تحمل و مازاد آن را بیمه‌گر پرداخت می‌کند با افزایش قیمت از اهمیت رقم فرانشیز کاسته می‌شود.

● ب- حداکثر خسارت

در بعضی از بیمه‌نامه‌ها تعهد بیمه‌گر به مبلغی معین محدود می‌شود. برای مثال اگر مجموع ارزش دارایی‌ها در یک واحد صنعتی یک میلیارد ریال باشد، بیمه‌گر و بیمه‌گذار توافق می‌کنند که حداکثر خسارت قابل پرداخت در یک حادثه ۶۰۰ میلیون ریال باشد. چون فواصل موجود بین قسمت‌های

مختلف واحد صنعتی امکان سوختن تمام مجموعه ها را در آتش سوزی منتفی کرده است و حداًاعلای خسارت ممکن ۶۰۰ میلیون ریال است. البته به این ترتیب، میزان حق بیمه کاهش می یابد. اما در یک دوره تورمی شدید ممکن است خسارت ناشی از حریق بعلت افزایش قیمت ماشین آلات از حداکثر رقم پیش بینی شده تجاوز کند و قسمتی از خسارت وارده به بیمه گذار جبران نشود.

● قاعده نسبی

به موجب شرایط بیمه نامه، بیمه گذار در صورتی پوشش بیمه ای کامل بدست می آورد که قیمت موضوع بیمه را به میزان واقعی اعلام کرده باشد. اگر ساختمانی ۱۰۰ میلیون ارزش دارد به مبلغ ۷۰ میلیون ریال بیمه شده باشد، هر خسارتی که پیش آید (اعم از کلی یا جزئی) فقط ۷۰ درصد آن جبران پذیر است. یعنی به نسبت مبلغ بیمه شده به ارزش واقعی آن، معمولاً بیمه گذار توجه دارد که قیمت موضوع بیمه را صحیح و دقیق اعلام کند تا بیمه کامل بدست آورد. اما تورم موجب می شود که در طی مدت بیمه ارزش موضوع مالی که در ابتدا به قیمت واقعی بیمه شده در زمان وقوع خسارت، بیمه کامل نداشته باشد. برای مثال ساختمانی که ۱۰۰ میلیون ریال ارزش دارد و به همین مبلغ هم بیمه شده، پس از مدتی ارزش آن به ۱۵۰ میلیون ریال برسد. در این صورت فقط به نسبت ۱۰۰/۱۵۰ بیمه دارد و هر خسارتی که پیش آید به همین نسبت جبران می شود. به این روش اصطلاحاً قاعده نسبی سرمایه می گویند. این امر موجب نارضایتی بیمه گذار و اختلافهای شدید بین بیمه گذار و بیمه گر می شود. بهمین سبب راههایی برای مقابله با آن اندیشیده اند که یکی از این راهها، متغیر ساختن مبلغ براساس تغییرات شاخص قیمت ها، نرخ تورم براساس برآوردهای بانک مرکزی و شاخص افزایش دستمزدها است، در بعضی از بیمه ها ارزش موضوع بیمه به عنوان عامل تعیین حق بیمه استفاده نمی شود. مثلاً در بیمه اتومبیل حق بیمه براساس ظرفیت تولید نیروی موتور یا تعداد صندلی معین می شود، نه ارزش اتومبیل لذا در صورت افزایش قیمت اتومبیل، قاعده نسبی سرمایه مطرح نخواهد بود (بیمه مرکزی، ۱۳۷۸).

۲-۵- اثر تورم در حق بیمه

در ظاهر امر به نظر می رسد که تورم نباید در حق بیمه مشکلی ایجاد کند زیرا بر اثر تورم ارزش موضوع بیمه افزایش می یابد و در پی آن حق بیمه نیز که براساس سرمایه بیمه شده تعیین می گردد خودبخود بالا می رود و تکافوی خسارت را هر قدر هم که متاثر از تورم باشد، خواهد نمود. در صورتی که مساله به این سادگی نیست زیرا:

اولاً در بعضی از بیمه های رابطه بین سرمایه بیمه و حق بیمه وجود ندارد، مثل بیمه اتومبیل که در آن ممکن است حق بیمه بر مبنای قدرت موتور یا تعداد صندلیهای آن تعیین شود یا برای بیمه محصولات کشاورزی که حق بیمه بر مبنای سطح زیر کشت تعیین می گردد.

ثانیاً، بین زمان وصول حق بیمه و وقوع خسارت همیشه فاصله ای وجود دارد که تورم در این فاصله ممکن است بحدی باشد که زیان هنگفتی برای بیمه گر به وجود آورد.

حال پس از معرفی تقسیم بندی شاخه های بیمه، مبنای محاسبه حق بیمه در هر شاخه توضیح داده خواهد شد:

۱-۲-۵- مبنای محاسبه حق بیمه آتش سوزی

ارزش اموال بیمه شده (ارزش کل، اولین خسارت، ارزش توافقی) : میزان حق بیمه که ما به ازای پوشش بیمه ای است و بیمه گر را قادر می سازد تا در صورت تحقق خطر مورد بیمه (آتش سوزی) خسارت بیمه گذار را بپردازد براساس سرمایه بیمه شده محاسبه می شود و بیمه گر آن را دریافت می کند. بنابراین بیمه گذار باید ارزش مورد بیمه را بطور دقیق ارزیابی و در پیشنهاد بیمه نامه قید کند. محاسبه دقیق ارزش مورد بیمه از بروز موارد زیر جلوگیری می کند:

● از دیدگاه بیمه گذار، او می تواند خسارت خود را بطور کامل دریافت دارد. زیرا براساس شرایط قاعده نسبی که شئی به کمتر از قیمت واقعی بیمه شده باشد در صورت تحقق خطر خسارت بیمه گذار به نسبت قیمت بیمه شده به ارزش واقعی مورد بیمه کاهش می یابد (ماده ۱۰ قانون بیمه).

● از نظر بیمه گر، از آنجا که تنها منبع درآمد او برای ایفای تعهداتش حق بیمه است در صورتی که شئی به کمتر از قیمت واقعی بیمه شود حق بیمه های جمع آوری شده کفاف تعهدات او را نخواهد داد و نمایندگان بیمه نیز کارمزد کمتر از میزان واقعی آن دریافت خواهند کرد.

۲-۲-۵- بیمه سقوط هواپیما

بیمه هواپیما، نقطه مقابل بیمه اتومبیل است. در بیمه اتومبیل، تواتر زیاد است ولی شدت کم است. وسیله نقلیه موجب حوادث زیادی می شود و در بیشتر موارد خسارت وارده به خود یا به اشخاص ثالث جزئی است.

● بیمه بدنه: مدت بیمه بدنه یکسال است و برای کمتر از یک سال مانند یک فصل جهانگردی مثل تابستان حق بیمه بیشتری برای مدت کوتاه باید پرداخت شود. تعهد بیمه گر بیمه بدنه هواپیما، تعمیر تعویض و جایگزینی قسمت های آسیب دیده ناشی از تحقق خطر مورد بیمه است.

● حق بیمه بدنه: از حاصل ضرب نرخ که به صورت درصد بیان می شود و سرمایه بیمه شده بدست می آید. نرخ بیمه بدنه بر اساس سابقه خسارتی کل رشته هواپیما بدست می آید. نرخ بیمه بدنه براساس سابقه خسارت در دنیا برای هر خط هواپیمایی خاص همه ساله تعیین می شود و خطوط هواپیمایی که خسارت نداشته باشند کاهش نرخ یا پاداش عدم خسارت دریافت می کنند (بیمه مرکزی، ۱۳۷۶).

۳-۲-۵- بیمه حمل و نقل دریایی:

● بیمه بدنه کشتی

در بیمه بدنه کشتی، بیمه گر باید عوامل متعدد و مهمی را در نظر گیرد. نوع بیمه نامه ممکن است به صورت زمانی یا برای یک سفر صادر شود. کشتی های بازرگانی گونه های متفاوتی دارند که کاربرد آن ها در صنعت

حمل و نقل هم دارای وجوه افتراق زیادی است. امروزه اصولاً ممکن است فقط بدنه کشتی بیمه شود یا اینکه تجهیزات و ماشین آلات کشتی هم تحت پوشش درآید. اگر ماشین آلات و تجهیزات در درون کشتی قرار داشته باشد پوشش بیمه‌ای دارند. اما اگر تعویض یا تعمیر آن در ساحل انجام شود و خسارت ببینند نمی‌توان از پوشش بیمه‌ای برای آن استفاده نمود.

● بیمه‌های حمل کالا

برای حمل کالا در بازار بیمه به منظور تسهیل در ارائه خدمات مناسب به بیمه‌گران و بیمه‌گذاران و صرفه‌جویی در وقت و انرژی روش‌های مختلف به طرفین عرضه می‌شود. مطابق این روش‌ها مورد بیمه‌گذار، صادرکننده، واردکننده یا بازرگانان می‌توانند مطمئن باشند که کلیه محصولات ارسالی و دریافتی یا بخش معینی از فعالیت تجاری آن‌ها همواره تحت پوشش بیمه‌ای قرار دارد.

● انواع بیمه نامه باربری

۱- شرایط A

۲- شرایط B

۳- شرایط C

هر یک از بیمه نامه‌ها، نسبت به شرط قبلی خود خطر کمتری را مورد پوشش قرار می‌دهند که بسته به نوع پوشش درخواستی و نوع کالا می‌توان یکی از ۳ حالت را انتخاب نمود.

۴-۲-۵- بیمه حمل نقل زمینی

۱- حمل و نقل در خشکی (ادامه حمل دریایی)

۲- حمل و نقل داخلی (توزیع کالا)

۵-۲-۵- بیمه مهندسی

۱- بیمه تمام خطر مقاطع کاران

۱-۱- کارهای ساختمانی

هنگام محاسبه حق بیمه برای بنای یک ساختمان ۲ روش وجود دارد که اصولاً با هم فرق دارند و هر دو معایب و محاسنی دارند. این دو روش عبارتند از :

۱-۱-۱- روش زمانی (۴)

در این روش نرخ حق بیمه بدو بخش جداگانه تقسیم می‌شوند، یکی نرخ‌های وابسته به زمان کار و یکی نرخ‌های وابسته به اصل کار. گام نخست این است که بپذیریم یک ساختمان با خطرات معینی که مربوط به کار است و بطول دوره ساخت بستگی دارد، مواجه است.

در این روش حق بیمه پروژه‌ها طبق نوع کاربردشان طبقه بندی شده‌اند.

مانند ساختمانهای مسکونی، اداری، بیمارستان‌ها... در هر کدام از این موارد از زیر بخش‌هایی مانند اطلاعات زمین‌شناسی می‌توان استفاده کرد و افزون بر این نرخ پایه برای نوع معین هر ساختمان ضروری است این نرخ‌ها درباره خطرهای طبیعی مانند زلزله و سیل... اعمال می‌شوند. حال هنگامی که زمان ساخت بنا به دلایلی طولانی شود حق بیمه اضافی دیگری را باید اعمال کرد.

۱-۱-۲- روش تفکیکی (۵)

بر خلاف روش زمانی، این روش مسیر حرکت ساختمان سازی را به قسمت‌های مجزا تقسیم می‌کند و مبلغ بیمه از جمله هزینه‌های این قسمت مجزا را بدست می‌آورند.

۱-۲- سازه‌های موقتی

وقتی که حق بیمه سازه‌های موقتی را محاسبه می‌کنند نرخ حق بیمه کارهای ساختمانی را در ارزش جایگزینی ضرب می‌کنند به عبارت دیگر ارزش سازه‌های موقتی را می‌توان با مبلغ کل بیمه جمع کرد.

۱-۳- تجهیزات و ماشین آلات ساختمانی

حق بیمه ماشین آلات ساختمانی بطور جداگانه برای عمر ماشین محاسبه می‌شود، مبلغ بیمه آن‌ها همان ارزش جایگزینی دستگاه‌ها است که از لیست ماشین آلات استخراج می‌شود.

۲- بیمه ماشین آلات

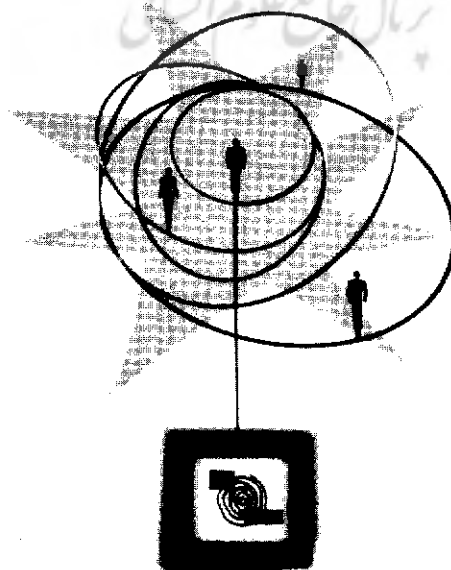
حق بیمه در رشته بیمه ماشین آلات همانند اکثر رشته‌ها با ضرب نرخ آن‌ها که طبق معمول کسری از ۱۰۰۰ است در مبلغ بیمه بدست می‌آید. مبلغ بیمه را همانطور که توضیح داده شد باید با ارزش جایگزینی دستگاه‌ها در لیست ماشین آلات موجود است مساوی گرفت یا از طریق شاخص قیمت‌ها بدست آورد. نرخ بیمه هم معمولاً بر پایه تجربه خسارتی در سال‌های گذشته استخراج می‌شود.

مبلغ بیمه رابطه مستقیمی با افزایش تدریجی قیمت محصولات صنعتی در بازار دارد. در نتیجه بدیهی است که حق بیمه طبق هزینه بالاتر خسارت‌ها باید افزایش یابد. برای منظور کردن این تفاوت‌ها تنها تعدیل مبلغ بیمه براساس رشد قیمت‌ها در حالت عادی، کافی به نظر نمی‌رسد. بلکه حق بیمه هم باید براساس تغییرات دستمزد و قیمت‌ها در کل خسارت تعیین شود.

برای احتساب حق بیمه در اصل از همان معادله مبلغ بیمه استفاده می‌کنیم:

$$P = P_1 \times P_2$$

$$P_2 = a \times S_2 + b \times W$$

$P =$ حق بیمه جدید
 $P_1 =$ حق بیمه قبلی
 $P_2 =$ ضریب حق بیمه
 $W =$ تغییرات دستمزد

$S_2 =$ تغییرات قیمت
 $b =$ میانگین ضریب دستمزدها
 $a =$ میانگین ضریب قیمت‌ها

● اتومبیل ● راننده

عوامل مربوط به راننده

- سن
- حرفه
- جنس
- موارد استفاده از اتومبیل
- مسافت
- تجربه رانندگی
- مهارت رانندگی

عوامل مربوط به اتومبیل

- قدرت موتور
- نوع اتومبیل، ساخت و مدل
- ارزش، سن، تسهیلات وسیله نقلیه
- مورد استفاده

● نحوه تعیین حق بیمه با توجه به سیستم خسارت

در این سیستم، بیمه‌گران برای تشویق رانندگان و همچنین ایجاد ثبات در پرتفوی شرکت، به رانندگانی که سابقه خسارتی آن‌ها از حد متوسطی که شرکت تعیین می‌کند، پائین تر باشد تخفیف خواهد داد. بالعکس در مورد رانندگانی که سابقه خسارتی نامتعارفی داشته باشند و میزان خسارت آن‌ها زیاد باشد، حق بیمه کامل دریافت می‌کنند و گهگاه میزان جریمه حتی به ۶۰ تا ۷۰ درصد نیز میرسد. تنها اشکال این است که چون حق بیمه با توجه به میزان خسارت تعیین می‌شود، ممکن است که بیمه‌گذاری با داشتن سابقه خوب، با یک خسارت بزرگ ناگزیر شود حق بیمه بیشتری بپردازد که این عمل با فلسفه وجودی این سیستم مغایر است. در این سیستم سابقه بیمه‌گذار از بیمه‌گر قبلی به بیمه‌گر بعدی منتقل می‌شود.

● ۷-۲-۷- بیمه زیان پولی

تأمین بیمه‌ای برای جبران زیانهای پولی غیر مادی بیمه‌گذار مانند از دست دادن درآمد، سود، ... می‌باشد که انواع آن عبارتند از:

- ۱- بیمه اعتبار
- ۲- بیمه تضمین: بیمه وجه نقدی که بیمه‌گر ضامن بیمه‌گذار خواهد بود تا شرایط عدم پرداخت وی، بیمه‌گر بپردازد.
- ۳- بیمه عدم النفع: پوشش خسارات ناشی از وقفه در جریان تولید واحد اقتصادی
- ۴- بیمه صداقت و امانت کارکنان

ی- نحوه محاسبه شاخص‌های قیمتی در صنعت بیمه

با توجه به مطالب مذکور در خصوص بیمه و کاربرد شاخص‌های قیمتی

اگر شاخص دستمزد در زمان محاسبه از شاخص قیمت بزرگتر شود درصد افزایش حق بیمه سال مربوطه از درصد افزایش مبلغ بیمه در همان سال بیشتر می‌شود، عبارت دیگر نرخ حق بیمه آن سال از حق بیمه سال پایه بسیار بزرگتر خواهد بود. نرخ حق بیمه دامنه تغییرات بسیار گسترده‌ای دارد معمولاً برای اقلام ثابت مانند خطوط لوله از ۰/۰۰۲ تا ۰/۴۰۰ که برای ماشین آلات محرک است در حال تغییر است.

● ۶-۲-۵- بیمه اتومبیل

بیمه اتومبیل در میان سایر رشته‌های بیمه ویژگی خاصی دارد. شاید باعث شگفتی شود که بدانیم مردم در مقابل افزایش حق بیمه اتومبیل بدلیل کثرت استفاده از این پوشش، حساسیت بیشتری دارند تا حق بیمه سایر رشته‌ها. بیمه اتومبیل از سال‌های دور از دید بیمه‌گران نتایج رضایت بخشی نداشته و این بازارها، زبان هنگفتی در این رشته متحمل شده‌اند که برخی از دلایل آن عبارتند از:

- ۱- افزایش خسارت‌های غرامت‌های پرداختی به اشخاص ثالث از نظر تعداد و میزان به دلیل ارتقای سطح فرهنگی جامعه که در نهایت سبب آشنایی افراد به حقوق خود شده است. افزایش شمار دعاوی، بالا رفتن هزینه‌های دادرسی، افزایش تورم و پذیرش بی قید و شرط مسئولیت دارندگان وسایل نقلیه براساس نظریه خطر.
- ۲- افزایش هزینه‌های تعمیر وسائل نقلیه بدلیل وجود تورم، بالا رفتن دستمزدها، افزایش تدریجی قیمت قطعات یدکی و بالا رفتن سطح انتظارات و توقعات افراد جامعه از هم.
- ۳- افزایش ترافیک که به افزایش شمار حوادث رانندگی انجامیده است.
- ۴- رشد ناکافی جاده‌های مناسب و بزرگراهها که نتوانسته‌اند از فشار وسائل نقلیه بکاهند.
- ۵- کافی نبودن حق بیمه در مقابل افزایش روز افزون میزان خسارت‌ها

● بیمه مسئولیت در مقابل اشخاص ثالث و وسائل نقلیه موتوری

موضوع بیمه اجباری اتومبیل، دخالت درست و تعدیل حق بیمه متناسب با افزایش ضریب خسارت از موانع اجرای کامل این طرح است.

● چگونگی تعیین حق بیمه‌های اتومبیل و شخص ثالث

در زمینه یکنواخت کردن حق بیمه تا به حال اقداماتی انجام گرفته است در مورد خسارت‌های وارده به شخص ثالث بیشتر بر قدرت موتور تکیه دارند ولی نحوه اندازه‌گیری بسیار مشکل است زیرا کیفیت باید به کمیت تبدیل شود:

با استناد به آمارهای موجود، عواملی که در تعیین نرخ حق بیمه دخالت دارند به دو دسته تقسیم می‌کنیم:

شاخص قیمتی سال ۱۳۷۶	شاخص قیمتی سال ۱۳۷۷	شاخه شاخصها
۱۱۳/۹	۱۲۴/۸	خوراکیها، آشامیدنیها و دخانیات
۱۱۳/۲	۱۰۷	پوشاک
۱۳۰/۴	۱۲۰/۴	مسکن، سوخت و روشنایی
۱۰۷/۵	۱۰۷/۲	اثاث، کالاها و خدمات در منزل
۱۱۴	۱۱۹/۹	حمل و نقل و ارتباطات
۱۲۶/۷	۱۲۴/۹	درمان و بهداشت
۱۰۹/۵	۱۰۸/۷	تفریح و تحصیل و مطالعه
۱۰۹/۶	۱۰۷/۴	کالاها و خدمات متفرقه
۱۱۵/۶	۱۱۵/۰۳	میانگین

حداقل نرخ بیمه آتش سوزی، انفجار و صاعقه برای موارد بیمه صنعتی و غیر صنعتی کلیه صنایع را به ۹ طبقه معرفی می نماید که هر یک دارای نرخ محاسبه خود می باشد:

با توجه تقسیم بندی فوق صنایع مختلف تقسیم بندیهای ذیل را خواهند داشت:

- ۱) صنایع غذایی، آشامیدنی ها، دخانیات
- ۲) صنایع چوب و محصولات چوبی
- ۳) صنایع شیمیایی
- ۴) محصولات فلزی، ماشین آلات و تجهیزات
- ۵) صنایع متفرقه

حال با توجه به شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران که در ۲۵ طبقه آرایه شده است و فهرست ضمیمه موارد بیمه صنعتی آیین نامه شماره ۲۵ ارتباط شاخص های مذکور و طبقه بندی های موجود در زیر شاخه های بیمه آتش سوزی را مطابق جدول ذیل آرایه می نمایم ولیکن قبل از انجام محاسبات هر یک از صنایع به تفکیک زیر مجموعه های خود طبقه خطر مشخصی دارد، با توجه به طبقه خطر ها می توان میانگین وزنی هر طبقه را با توجه به جمع طبقه ها تعدیل نمود یعنی هر طبقه یا میانگین آن باید هر مجموع اعداد طبقات تقسیم شود.

از نتایج محاسبات، شاخص تعدیل شده برای آتش سوزی در سال ۱۳۷۶ و ۱۳۷۷ بدین ترتیب بدست آمد:

$$۱۶۹/۸ = ۱۳۷۷$$

$$۱۱۴/۷ = ۱۳۷۶$$

روش پیشنهادی این است که با مراجعه به آئین نامه های مصوب شورایی بیمه (بیمه مرکزی ایران، ۷۶ و ۷۸) می توان تعرفه های مربوط به محاسبه حق بیمه در هر شاخه را جست و جو نمود. چون در محاسبه حق بیمه عوامل مختلفی در نظر گرفته می شود سعی بر این است نحوه اعمال اثر قیمت کالاها در همه شاخه از بیمه عوامل تفکیک گردد و نقش تغییر قیمت شاخص های قیمتی بررسی گردد.

بهمین منظور شاخه های رشته بیمه بدو شاخه اصلی تقسیم می گردد:

۱- رشته هایی که با قیمت کالا یا مورد بیمه شده ارتباط مستقیم دارند.

۲- رشته هایی که با قیمت کالا و مورد بیمه شده ارتباط غیر مستقیم دارند.

جهت معرفی روش بکار گرفته شده در محاسبه شاخص های ابتدا یک مثال از هر شاخه به میان می آوریم:

ی-۱- محاسبه شاخص برای رشته آتش سوزی

طبقه	نرخ	طبقه	نرخ
اول	۰/۳ در هزار	ششم	۲/۵ در هزار
دوم	۰/۷ در هزار	هفتم	۳/۲ در هزار
سوم	۱ در هزار	هشتم	۳/۷ در هزار
چهارم	۱/۶ در هزار	نهم	۴/۲ در هزار
پنجم	۲ در هزار		

شورایی بیمه برابر مصوبه آیین نامه شماره ۲۵ (بیمه ایران، ۷۸)،

ی-۱-۱- محاسبه شاخص برای رشته عمر

با توجه به خاصیت بیمه عمر که حق بیمه آن بر مبنای سن فرد سابقه پزشکی و نحوه فعالیت یا شغل ایشان محاسبه می شود. شاخص های قیمتی چندان نمی توانند اثر مستقیم داشته باشند ولی سرمایه پولی بیمه طلب شده از جانب بیمه شده با توجه به رشد تورم در سال های مختلف را می توان با توجه به از دست دادن ارزش پول و سقوط قدرت خرید سرمایه بیمه تخمین زد. بدین منظور می توان شاخه های اصلی شاخص کل کالاها و خدمات را در نظر گرفت و از میانگین آن ها جهت تعدیل نمودن حق بیمه های عمر استفاده نمود: اگر حق بیمه سال ۱۳۷۷ در بیمه عمر ۲۲۷/۵۶۲ میلیارد ریال باشد می توان با توجه به شاخص تعدیل شده ۸ طبقه کالاها در سال ۱۳۷۷ را با توجه به فرمول زیر تعدیل نمود:

بنابراین چون حق بیمه با توجه به سرمایه بیمه در عمر و آن هم با توجه به تورم افزایش می یابد می توان آن را تعدیل نمود. همچنین برای سایر رشته ها با توجه به مصوبات شورای عالی بیمه و شاخص های قیمتی کالاها در هر سال و دسته بندی آن ها با توجه به رابطه آن ها با قیمت کالاها نیز بهمین نحوه محاسبه خواهد گردید

پی نوشت ها:

- ۱- به منظور آشنایی خوانندگان نحوه تقسیم بندی کالاهای خدمات توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران برای محاسبه شاخص های قیمتی در ضمیمه این مقاله آمده است.
- ۲- ارزش واقعی
- ۳- ارزش اسمی

- 4- Time Procedure
- 5- Break down Procedure
- 6- $a + b = 1$

منابع:

- ۱- تفضلی، فریلون، اقتصاد کلان، تهران، نشر نی، ۱۳۷۸
- ۲- کریمی، آیته کلیات بیمه، تهران، بیمه مرکزی ایران، ۱۳۷۸.
- ۳- جعفر علیزاده، علی، بررسی اثرات تورم بر بازار بیمه، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه مازندران، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، ۱۳۷۶.
- ۴- شرکت سهامی بیمه ایران، تعرفه و مقررات بیمه عمر، تهران، شرکت بیمه ایران ۱۳۷۸.
- ۵- مرکز تحقیقات بیمه مرکزی ایران، چکیده مقاله ها و پژوهشهای بیمه ای، ۱۳۷۸ شماره ۲.
- ۶- مرکز تحقیقات بیمه مرکزی ایران، چکیده مقاله ها و پژوهشهای بیمه ای، ۱۳۷۶ شماره ۱.
- ۷- نوری، مصطفی، مقدمه ای بر بیمه های مهندسی، بیمه مرکزی ایران، ۱۳۷۷.

ضمیمه

شاخص قیمت کالاهای خدمات

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران هر ساله شاخص ۳۱۴ کالا و خدمات محاسبه می نماید و مبنای محاسبات دیگر می دهد. با توجه به ارتباط تنگاتنگ این طرح با شاخص قیمتی مصرف کنندگان در سال، گروهبندی منتشره شاخص های قیمتی عبارتند از:

شاخص کل

گروه های اصلی و منتخب فرعی

۱- خوراکی ها، آشامیدنی ها و دخانیات

خوراکی ها

غذا در خانه

نان، برنج و فرآورده های غلات

حبوبات

لبنیات و تخم مرغ

گوشت قرمز، مرغ و ماهی

میوه ها و سبزی ها

روغن حیوانی و نباتی و کره

غذا در خارج از خانه

آشامیدنی ها

دخانیات

۲- پوشاک

۳- مسکن، سوخت و روشنایی

مسکن

کرایه خانه های مسکونی و اجاری

ارزش اجاری خانه ها و مسکونی شخصی

خدمات ساختمانی

مصالح ساختمانی

برق، آب و سوخت

۴- اثاث و کالاهای خدمات مورد استفاده در خانه

۵- حمل و نقل و ارتباطات

۶- درمان و بهداشت

۷- تفریح، تحصیل و مطالعه

۸- کالاهای خدمات دیگر

گروه اختصاصی

۱- کالا

۲- خدمات

۳- مسکن سوخت، روشنایی

البته جدا از تقسیم بندی فوق بانک مرکزی شاخص تک تک ۳۱۴ کالا را نیز تهیه می کند که متأسفانه در اختیار عموم قرار نمی گیرد.